

V deželi Petra Klepca.

Foto: Marko Smole, Mali Lug pri Gerovem, september 2008

Ogled projekta rudarske steze v Trstju.

Foto: Marko Smole, september 2008

POROČILO O PETI ETNOLOŠKO-MUZEJSKI DELAVNICI SED

Promocija etnološke dediščine, Plešče, 27.– 28. september 2008

V soboto, 27., in nedeljo, 28. septembra 2008, smo v Pleščih na Hrvaškem izvedli zadnjo v sklopu petih etnološko-muzejskih delavnic za ljubiteljske zbiralce pri Slovenskem etnološkem društvu, ki smo jo glede na vsebino poimenovali Promocija etnološke dediščine. Naslovu tokrat ni sledil zgolj uradni program, temveč tudi kulinarčni del.

Tokrat smo delavnico začeli s terenskim ogledom območja čabranske doline: v Prezidu smo si ogledali Zavičajno zbirko in Goransko etno-kučo Vesel in se seznanili z načinom zbiranja in delovanja omenjenih dveh zbirk, ki delujeta pod okriljem Mestne občine Čabar. Upraviteljica, ga. Božena Leskovar, nam je pokazala tudi nekaj nerazstavljenega gradiva, med drugim zemljevid iz druge svetovne vojne, natisnjen na svili, razdelila promocijske zgibanke obeh zbirk in predstavila še druge edicije, med njimi knjižico z opisom predmetov iz zbirke. Poslušali smo tudi predstavitev delovanja Udruge za zdravi život in zdravu prirodu »Trbuhovica« / Društva za zdravo življenje in zdravo naravo »Trbuhovica«, v kateri sta Katarina Ožbolt Malnar in Filip Ožbolt opisala njeno sodelovanje v evropskih projektih s področja naravne in kulturne dediščine.

Pot nas je vodila naprej na Žalostni vrh, kjer nam je gospa Milka Ožbolt, ki se ukvarja z ohranjanjem nesnovne dediščine (zeliščarstvom, energetskimi točkami, ipd.), predstavila kapelico Marije sedem žalosti in naravnoenergetske značilnosti okolice, ki si jo domačini s pomočjo številnih projektov (predstavitev duhovne poti okoli Prezida, projekt Trbuhovica) prizadevajo ohraniti za naslednje rodove.

Nato smo si v Trstju (Tršće) pod vodstvom predsednice Turistične zveze občine Čabar, učiteljice in lokalne turistične vodičke Katarine Leš ogledali turistično-informacijsko pisarno

in del Poti trstjanskih rudarjev, dediščino, ohranjeno *in situ*, ter se seznanili z uspešno izvedenim projektom, ki je omogočil promocijo omenjene dediščine.

Po kosilu smo vožnjo nadaljevali po nekdanji povezovalni poti med osrednjo Kranjsko in Kvarnerskim zalivom do lesene skulpture Petra Klepca, ki stoji ob ruševinah domnevne domačije ljudskega junaka. O tem, kako lik Petra Klepca uporabljajo turistične organizacije na slovenski in hrvaški strani, nam je pripovedoval naš gostitelj Marko Smole. Sledil je odcep mimo Svete Gore proti Čabranski in Zgornjekolpski dolini.

Popoldne smo si ogledali Palčavo šišo v Pleščih, v dolini reke Čabranke, kjer nam je njen vodja Marko Smole, ki je član našega društva in obenem vodja delovne skupine za ljubitelje, natančno predstavil nastajanje muzejske zbirke, načine promocije ter projekte s področja kulturne dediščine, ki se navezujejo na njeno delovanje v zadnjih letih.

Zvečer smo v prijetnem vzdušju družinskega salona družine Smole – Palčavih opravili evalvacijo delavnic. Pregledali smo tudi vse elaborate, ki so jih udeleženci naših delavnic sestavili na primerih svojih zbirk. Dokumentacija je shranjena v arhivu Slovenskega etnološkega društva. Obisk smo zaključili v obokanih vinskih kletah Palčave šiše.

V nedeljo dopoldne smo gostili dve hrvaški kolegici iz Hrvaškega etnološkega društva (HED), go. Dunjo Majnarić Radošević in Marijo Živković, ki sta nam predstavili izkušnje Hrvatov pri evidentiranju lokalnih zbirk v okrajih Sisak in Bakar, etnološko šolo HED in knjižico *Upute za čuvanje etnološke baštine*, ki jo je HED izdalo leta 2004.

Nato nam je predstavnica Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, dr. Tadeja Primožič, predstavila razpis

* Mag. Tita Porenta, prof. zgod. in univ. dipl. etnol., muzejska svetovalka, Muzeji radovljiške občine, 4240 Radovljica, Linhartov trg 1, E-naslov: titaporenta@gmail.com; Mag. Marko Smole, univ. dipl. inž. elektr. 1210 Ljubljana - Šentvid, Stanežiče 34b, E-naslov: smole.marko@gmail.com

Ukrep 323, Ohranjanje in izboljševanje dediščine podeželja (Program razvoja podeželja RS 2007–2013). Ob tem se je razvila živahna razprava z vprašanji in s polemiko, ki so jo s svojimi izkušnjami s hrvaške strani popestrili tudi gostje iz Katedre čakavskega sabora iz Škrljeva in društva »Težakinje i težaki v Praputnjaka« iz bližine Bakra ter prisotni domačini. Naš sklop delavnic smo končali s podelitvijo prvih dvanajstih potrdil, ki so jih naši člani prejeli za udeležbo na vseh petih etnološko-muzejskih delavnicah in jih uspešno končali. Potrdila je podelil podpredsednik SED, doc. dr. Naško Križnar. Naše izdelke in promocijsko, fotografsko in drugo gradivo bomo ob koncu projekta tudi razstavili. Prva priložnost bo verjetno 11. novembra 2008 v radovljiški graščini, kjer bo letošnja slovesnost ob podelitvi Murkovih nagrad.

Poleg tega je strokovna vodja dobila nalogo, da naše delo predstavi tudi drugi strokovni javnosti, naši člani pa bodo poročila poslali v lokalna glasila svojih občin.

Delavnico smo organizirali: mag. Tita Porenta (strokovna vodja projekta), mag. Marko Smole (vodja delovne skupine za ljubitelje pri SED) in Zora Pavlin Slivnik (tajnica SED). Predavale so dr. Tadeja Primožič (Ministrstvo za kmetijstvo, prehrano in gozdarstvo), Dunja Majnarič Radošević in Marija Živković. Za pomoč pri organizaciji se zahvaljujemo: Društvu »Trbuhovica« iz Prezida, TZ občine Čabar in Agenciji Risnjak iz Gerova. Za finančno pomoč pri izvedbi pa še Občini Grad Čabar in družinama Andlar in Gec (Apartmaji Zelena dolina) v Plešcih.

LAN OD ZIBELKE DO GROBA

Štiriindvajsetega oktobra 2008 je bil na Jeleniku 4 pri Raki predstavljen projekt Lan od zibelke do groba. Del prireditve je bila tudi razstava, na kateri smo predstavili vse faze pridelave in obdelave lanu, orodje, potrebno za to delo, in izdelke iz lanu. V živo pa smo predstavili trenje lanu.

Sem upokojena učiteljica geografije, projekt pa sem, tudi s finančno pomočjo Občine Krško, izpeljala v okviru Inštituta za svobodo oblačenja Brestanica. Od leta 2007 sem tudi članica Slovenskega etnološkega društva; pobudo za pričujoči projekt sem dobila prav na tako imenovanih etnoloških delavnicah, ki jih društvo pripravlja v organizaciji etnologinje Tite Porenta. Na petih delavnicah, ki so se zvrstile v enem letu, sem se naučila veliko novega in spoznala čudovite ljudi s podobnimi interesi in željami. Zadovoljna sem bila tako z vsebino kot s potekom delavnic.

Dogodka na Jeleniku se je udeležilo okoli sto obiskovalcev. Vse se je dogajalo ob in v starem skednju, kjer so bili razstavljeni predmeti, ki so se uporabljali od setve lanu pa do tkanja platna in izdelave platnenih izdelkov. Celoten proces pridelave lanu od setve preko puljenja, sušenja, godenja, riflanja, obdelave semena in priprave snopov za trenje je bil predstavljen s pomočjo fotografij. Na fotografijah sem predstavila tudi starejše terice, s katerimi sem se pogovarjala med pripravo razstave. Terice so pripovedovale o svojem nekdanjem delu – kako so se morale obnašati in kaj so jedle. Na podlagi njihovih pripovedi so se trenja naučile mlajše terice, ki so ga v živo prikazale na zaključni prireditvi. Ob tem so se šalile in prepevale stare pesmi. Veliko pozornosti je bila deležna starejša predica, ki je pred obiskovalci predla predivo na kolovratu in tako prikazala eno od faz obdelave lanu. Na likof so prišli še vasovalci s harmoniko. Na likof in pokušino jedi, ki so jih nekoč jedle terice, pa so bili povabljeni tudi

vsi obiskovalci; ni manjkalo klobas, zelja, potic, štrukljev in drugih dobrot.

Dogodek je bil poučen predvsem za mlade obiskovalce, ki so na ta način spoznali eno od danes manj uporabljenih tekstilnih surovin, sami poskusili tretji lan, starejši pa so ubujali spomine na mlade dni, vzajemno sosedsko pomoč in prijeto druženje. Le na tak način se lahko ohranjajo stare šege in navade, obnovijo pozabljene kmečke dejavnosti in prenašajo mladim rodovom.

Projekt sem lahko izpeljala le s pomočjo sodelavcev – sosedov, teric in prijateljev. Hvala vsem!

* Ida Intihar, upokojena učiteljica geografije. 1354 Horjul, Šolska 12, E-naslov: td.horjul@gmail.com